

Entrevista amb el ministre Jack Lang

Contra l'ànima de França

El ministre de Cultura i d'Educació francès, Jack Lang, ens parla en aquesta entrevista del referèndum que el dia 20 de setembre convocarà els francesos a decidir sobre Maastricht.

Amb el nou primer ministre francès, Pierre Bérégovoy, és l'únic dirigent socialista que va evitar l'enorme pèrdua de prestigi que Mitterrand i els seus partidaris van haver de suportar durant el segon mandat. Per això, aquesta primavera Mitterrand també va confiar al seu ministre de Cultura, Lang, el Ministeri d'Educació —un organisme feixuc, amb un milió de funcionaris. Lang, 52 anys, un polític cultural molt popular entre el jovent, ha de calmar els col·legials i estudiants rebels i recuperar-los per als socialistes. Fa unes setmanes, quan les enquestes del referèndum sobre el tractat de Maastricht eren tan negatives, Lang va rebre una nova comesa: la de coordinar la campanya governamental del referèndum.

—*Senyor ministre, el president li ha confiat la direcció de la campanya per a obtenir un resultat positiu en el referèndum sobre el tractat de Maastricht. ¿No és una tasca molt dura?*

—És una gran responsabilitat, però molt dura, no. Com a profundament internacionalista que sóc, per experiència, tendència i vocació, sempre m'ha agradat que m'oferrissin una missió europea.

—*Segons les enquestes, el referèndum és dubtós. No hi ha gaires esperances.*

—Sí que n'hi ha. Per a mi una campanya electoral és una tasca que m'anima i m'inspira. És clar que porta un risc, per al president i per a mi mateix. Però, en la vida, les grans coses no es poden fer sense risc. Crec que és una aventura bonica que un país tingui l'oportunitat de decidir un tractat d'aquest abast.

—*Però hi ha aventures que acaben malament.*

—No subestimo pas el perill. Ara, si el resultat és positiu, com espero, els ciutadans d'aquest país hauran fet d'aquí a un mes un gran pas intel·lectual i psicològic. El referèndum és una oportunitat excel·lent per a fer un esforç pedagògic i

necessari en benefici de tot Europa.

—*¿Per què ha de coordinar, vostè precisament, la campanya electoral, i no el primer ministre o el cap d'estat? ¿Tem Mitterrand que un no a Maastricht també siga un vot contra ell?*

—El president sortirà a l'arena. El 3 de setembre participarà en un programa de televisió importantíssim, en què afrontarà els diferents parers sobre Maastricht. No dubto gens que hi exposarà amb gran autoritat per què desitja ell aquest tractat. Tot el govern lluita perquè s'accepti, tot hom s'hi ha abocat.

—*L'oposició no es cansa de recalcar que, amb el referèndum, França té una oportunitat d'or d'escarmentar el president. ¿Això no augmenta el risc del resultat?*

—Les anàlisis dels arguments electorals mostren que les consideracions de política interna només representen del 7% al 10% dels motius del no a Maastricht. Els electors diferencien prou bé entre les grans decisions nacionals i internacionals d'una banda i, d'una altra, les qüestions de política interna.

—*La victòria del no, l'ha qualificada d'impensable. ¿No ha estat una mica temerari de dir-ho?*

—No, no és cap temeritat. És un crit que em surt del cor. La idea que jo tinc de França és internacionalista. Diversos grans francesos han estat pioners en la construcció d'Europa: Jean Monnet, Robert Schuman, Charles de Gaulle. Per a mi seria un resultat negatiu contra la natura i contra la història.

—*Ha arribat a dir i tot per televisió que després d'un no França ja no seria França. ¿Què vol dir això?*

—Que França seria infidel a ella mateixa. Un no a Maastricht aniria contra l'ànima del poble francès.

—*¿I ens podria explicar que entén per l'ànima del poble francès?*

—Realitzar grans coses, ser l'avantguarda...

... en drets humans, en creació intel·lectual. Si França rebutja Maastricht, seria senyal que retrocedeix, que agafa por. En canvi, jo desitjo que França sigui agosarada i ambiciosa.

—*¿No és una mica pretensions tot plegat?*

—Cadascú té la seva visió del seu país. En història de França, jo m'atinc als moments de grandesa. No nego que França hagi tingut èpoques llòbregues, de no ser fidel a aquesta visió: les guerres colonials o el règim de Vichy, per exemple. Però per a mi són negacions de l'autèntica tradició, de la França liberal, oberta i moderna.

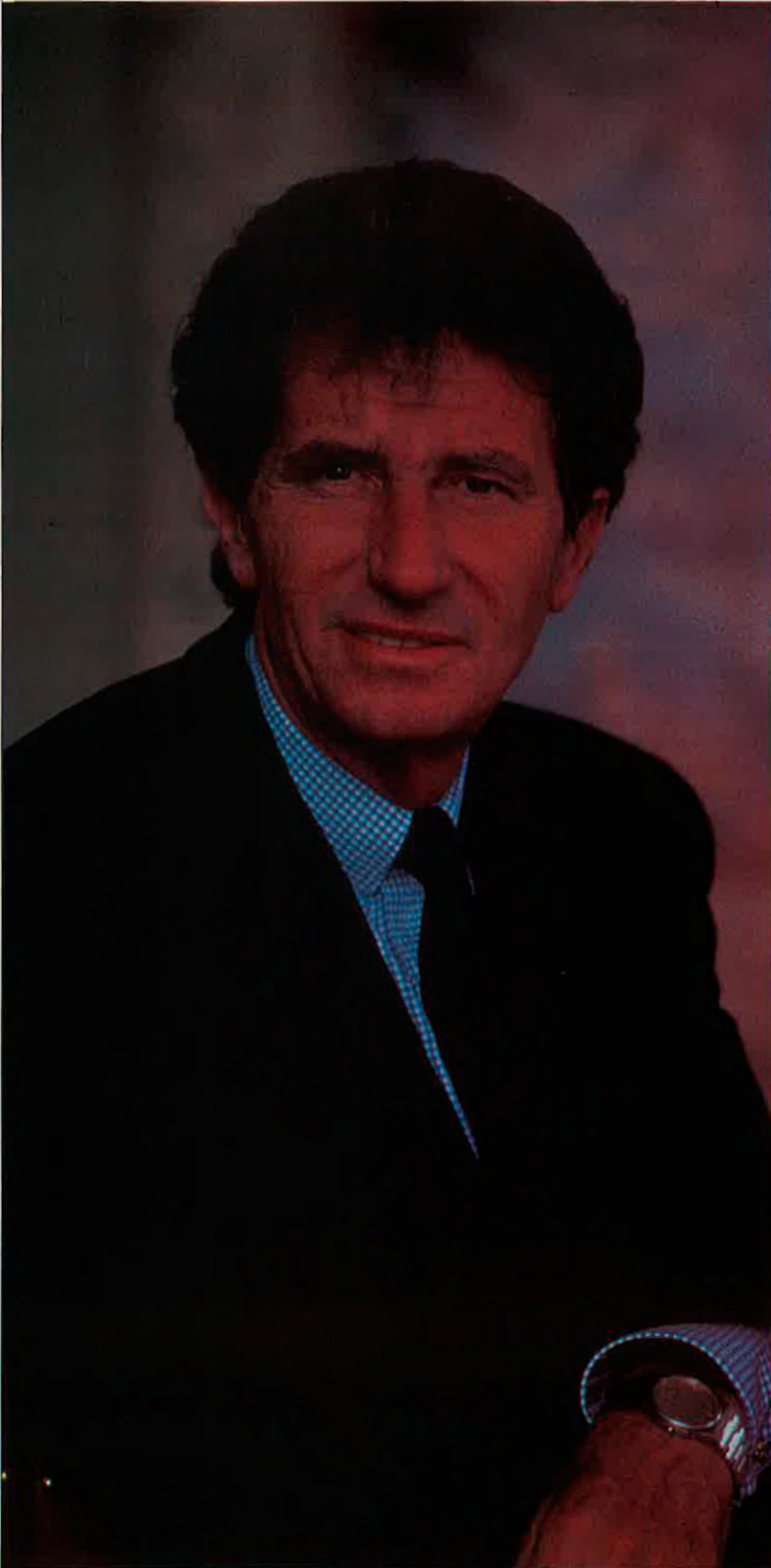
—*¿Com explica, doncs, que les enquestes donin uns vots negatius d'un 50%?*

—La crisi econòmica internacional mina la moral de tots els països. Només cal mirar les terribles imatges de Rostock. Arreu del món occidental regna una mena de por que prové de la crisi econòmica, però també del trontoll de les grans ideologies, que han deixat de ser punts de referència. En certa manera, les persones han perdut el nord.

—*Un president que sempre s'ha considerat l'arquitecte més important de la unió europea, ¿com podia córrer el risc d'exposar aquesta fita a la imponderabilitat d'un referèndum?*

—Hem de fer-ho tot perquè el plebiscit no sigui una casualitat, sinó una decisió ferma. Precisament perquè sembla tan mínima la diferència entre el sí i el no, molta gent es mobilitzarà. Personalment, espero un munt d'electors joves. Ells tendeixen més cap a Maastricht perquè tenen un esperit obert i els calen horitzons nous. El resultat del referèndum dependrà per tant, en bona part, de la participació del jovent.

—*Dir no significaria, com afirma, destruir l'obra conjunta de Charles de Gaulle, Georges Pompidou, Valéry Giscard d'Estaing i François Mitterrand. ¿Troba*

que la situació és tan amenaçadora que hagi d'espantar els ciutadans amb aquesta mena de visions catastrofistes?

—Els electors han de comprendre que el plebiscit del 20 de setembre no és un fet sense importància o sense conseqüències. La meua tasca consisteix a aclarir-ho als francesos: Teniu el dret de dir *no*, però si dieu *no*, les conseqüències seran aquestes i aquelles per a vosaltres, els vostres fills i la resta d'Europa.

—¿No és demagògia basar una campanya electoral en la por dels ciutadans? Allò que la Comunitat Europea ha assolit fins ara tampoc no seria qüestionat si es rebutgés el tractat de Maastricht.

—Una negativa tindria uns efectes psicològics devastadors. Augmentaria considerablement la depressió que avui dia es fa sentir gairebé a tot Europa. Una de les raons que augmenten els vots contraris de les enquestes és la nostra incapacitat d'aclarir bé als electors quines novetats positives porta Maastricht. Però al mateix temps no hem d'amagar les terribles conseqüències d'un *no*. És possible que amb això es dramatitzi la nostra campanya, però és que aquest referèndum és un afer seriós i greu.

—El president Mitterrand també defensa Maastricht amb l'argument que com més s'uneixen els alemanys, més ha d'avançar la unitat europea. Si Maastricht fos rebutjat, ¿tornaria a caure sobre Europa l'ombra d'una Alemanya poderosa i amenaçadora?

—No hi ha ni rastre de la més mínima animadversió del poble francès contra el poble alemany. Al contrari, hi ha una profunda admiració per Alemanya. Però sí que hi ha una certa preocupació: si s'aturés la construcció d'Europa, seria possible que Alemanya agafés un altre camí i busqués noves aliances. L'amistat franco-alemanya se'n podria ressentir. Però la volem conservar i enfortir a tot preu.

—Molts francesos es riuen de bon grat del temor alemany de perdre el seu marc estimat...

—El canceller Kohl ha adoptat una actitud valenta davant la unió monetària. Acceptar que d'aquí a uns anys tindran una moneda europea en lloc del marc és, sens dubte, un sacrifici.

—¿A França no tenen també preocupacions semblants? L'economista i premi Nobel Maurice Allais escrivia: "La supressió del franc seria una mena d'atemptat contra la integritat de França".

—Els inventors de l'ECU es van agafar a un recurs semàntic. L'*écu* era la moneda reial de l'*Ancien Régime*, i això afalaga la

memòria col·lectiva dels francesos.

—En la discussió en favor o en contra de Maastricht es dirimeix sobretot si la construcció d'Europa pot ser relegada a una burocràcia totpoderosa i democràticament il·legítima. ¿Considera injustificats aquests arguments?

—Sí, s'ha donat el cas que la Comissió de Brussel·les exagerés, que hagi permès tot de disposicions —paradoxalment en nom del liberalisme—, sense tenir en compte la sensibilitat dels pobles. Però és que el tractat de Maastricht augmentarà precisament el control polític de la Comissió de la CE. El Consell Europeu tindrà importants poders i la influència del Parlament Europeu serà més gran.

—Tot just una miqueta més...

—El Parlament participarà en l'elecció dels comissaris, en l'elaboració de determinats decrets. La democràcia europea i els controls de la burocràcia a través de la política avancen.

—Després d'11 anys al poder, al seu partit, li manca empenta. El referèndum coincideix amb una època en què la insatisfacció dels francesos pels polítics ha arribat a ser ben amarga. ¿Com vol evitar que aquest estat d'ànim no influeixi el resultat del referèndum?

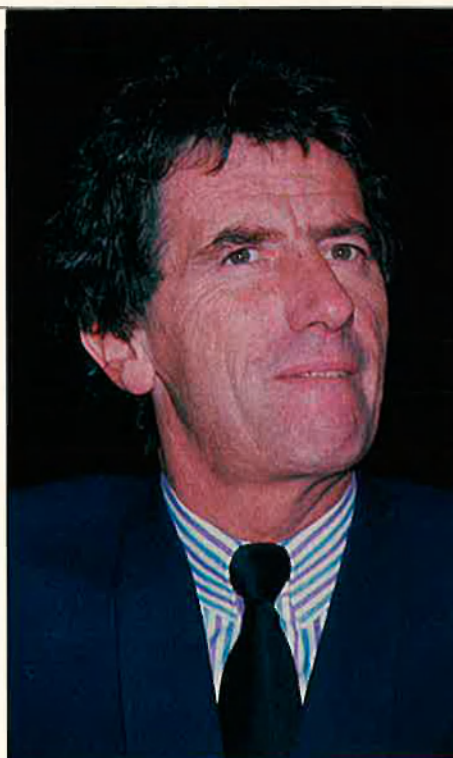
—Els francesos no estan de bon humor, cert. Però, curiosament, molts dels nostres polítics no deixen de ser estimats i respectats, sobretot els qui defensen Maastricht. Una bona part de la meua feina consistirà a fer que parlin com més personalitats, millor: no solament polítics, sinó caps d'empresa, intel·lectuals, artistes.

—Un seguit d'escàndols, des del finançament del partit fins a l'afer de la sang infectada, han fet perdre el crèdit del govern. A més, al gabinet hi havia personatges tan qüestionables com el seu ex-col·lega Bernard Tapie. ¿És només mala sort o una pèrdua indeturable del poder?

—¿De quins escàndols parlem? ¿Que potser hi ha hagut ministres que hagin robat diners? Ningú no ha estat acusat de deshonestat. Tots són persones íntegres. Únicament tenim un problema amb el finançament de les campanyes electorals.

—Així doncs, ¿només les circumstàncies en tornen a tenir la culpa?

—Lamentablement, a França no hi ha, com a Alemanya, subvencions públiques per al finançament de les campanyes electorals. Per això, les empreses privades han fet arribar subvencions als partits polítics il·legalment. Com que els socialistes són un partit democràtic, han portat la comptabilitat exacta d'aquestes entrades. Els al-

“No hem d'amagar les terribles conseqüències d'un no”.

ARXIU

tres han estat més llestos, han cobrat males plenes de diners en metàl·lic, sense signar cap rebut. En tota aquesta història, s'hi amaga un munt d'hipocresia.

—Tenim la impressió que, als socialistes francesos, els agrada de queixar-se de perseguits innocents: víctimes dels mitjans de comunicació, de l'economia, de la dreta...

—No és cap paranoia. Les dretes franceses són inexorables. En aquest país el canvi polític sempre ha estat molt difícil. La dreta va governar sense compartir el poder del 1958 al 1981.

—L'esperança del president era de dividir l'oposició amb el referèndum de Maastricht. Però resulta que s'han barallat els mateixos socialistes del govern. L'antic ministre de Defensa, Chevènement, per exemple, lluita acarnissadament contra Maastricht. ¿Com s'acabarà tot plegat?

—La gran majoria dels socialistes lluita pel sí. Chevènement està aïllat. L'oposició està molt més dividida que nosaltres.

—Almenys en una qüestió que és important per al resultat del referèndum els socialistes també estan dividits: ¿La CE ha d'intervenir militarment en l'antiga Iugoslàvia o no? ¿Quina és la posició de Jack Lang?

—¿Us sorprendrà que us digui que és una posició idèntica a la del president?

—Mitterrand diu que una intervenció militar seria un “greu flagell”.

—Naturalment. Fins i tot caldria témer que no s'estengués el foc. Un dels arguments amb què volem guanyar-nos la gent en favor de Maastricht és que gràcies a la col·laboració entre França, Alemanya, Anglaterra i els altres països hem evitat que les antigues rivalitats o aliances reneixin a Europa per causa del conflicte dels Balcanes. ¿Què volen? ¿Que França hi intervingui sola militarment?

—França no va pas dubtar a atacar sola el Txad...

—Cert. Però, amb el Txad, hi teníem un acord militar. Un país no pot atacar en territori d'un altre unilateralment, sense fonaments de dret. ¿Que potser Sèrbia ha declarat la guerra a França? Jo sóc professor de dret internacional, no he oblidat els principis jurídics. És normal que Europa sigui impotent ja que la CE, fins ara, no té cap competència de política exterior. El tractat de Maastricht modificarà precisament això.

—De totes maneres, amb aquesta mena de tractat no se superen pas els interessos contraris que eviten que Europa actuï conjuntament.

—No podem comportar-nos com si no existissin diferències culturals i històriques. Seria mentida. Ronald Reagan va comparar una vegada la unió europea a la construcció d'una catedral. Només pot fer-se pedra sobre pedra; cal paciència i tenacitat.

—Algunes catedrals no s'han acabat mai.

—De vegades són les més boniques.

—França sempre s'ha vantat de ser el motor de la unió europea. ¿No l'aclapara haver de veure ara que les vacil·lacions franceses davant Maastricht fan tremolar la resta dels governs de la CE?

—Sí, per desgràcia. Si ens falla el referèndum, Maastricht s'ha acabat. Però aquest risc tan gran també explica per què no fallarà. França demostrarà ser digna del moment històric.

—Però si el poble sobirà diu no, ¿com pot aleshores el president Mitterrand restar en el càrrec com si no hagués passat res, sobretot si no ha parat d'assenyalar la importància històrica d'aquesta decisió?

—Si em llanço a la batalla, és per guanyar. Per això em nego a considerar la possibilitat d'una derrota. Simplement, no la puc admetre, aquesta perspectiva.

—Senyor ministre, gràcies per la conversa.

Dieter Wild i Romain Leick

© Der Spiegel

Trad.: Carme Gala